

3/X/72

12/VIII/73

A la premsa barcelonina han aparegut, successivament, comentaris de José Batlló, Joan de Sagarra i del senyor Díaz-Plaja escandalitzant-se davant d'una frase, la primera, del pròleg que Joaquim Molas va escriure per al llibre de poemes de Pere Gimferrer *Hora foscant*. La frase diu així: "Després d'unes provatures fetes en llengua castellana, volgudament desintegrades i plenes d'artifici, Pere Gimferrer Irrompé en les lletres catalanes..." Es queixen del matís suposadament despectiu que aquí es contindria respecte de l'etapa castellana, superada, d'en Gimferrer. No sé si amb els seus adjectius Molas caracteritzà degudament aquells poemes i de fet és un assumpte en el qual els comentaristes al·ludits, a excepció del primer, i encara, no entren. S'han limitat a interpretar dues ratlles i no han comentat les vuit planes restants del pròleg, planes d'un rigor i una densitat mauladament desacostumats entre els crítics que estudien una obra literària. Però acceptant de situar-nos al tereny dels comentaristes, no queda clar que la frase tingui un to despectiu. Deixant de banda que Pere Gimferrer en escriure en castellà òbviament conreava alguna mena d'artifici, és evident que l'artificiositat i la desintegració són unes tècniques perfectament corrents, i que el poeta pot agafar-les o no, sense que fer-ho suposi, que jo sàpiga, cap mena de menysvaloració.

Però la mare dels ous és una altra. Atacant en Molas el que pretenen no és vindicar un període determinat d'en Gimferrer, sinó defensar l'escudella barrejada. Es tracta, una vegada més, d'obviar condicionament i mordasses, com si no existissin i visquéssim al més plàcid dels mons, i aplaudir la possibilitat d'una cultura híbrida i babèlica, obra no de l'evolució natural sinó d'una imposició de la qual es fan, així, aliats. I és lògic que se'n facin: mireu qui són.

En aquesta vida absurda, cadascú s'agafa, per poder anar passant, a la convencionalitat que li dona la gana. Però això sí, convé que el joc, la convenció a la qual juguem, quedi clara.

El problema hi és, el que potser estigui equivocat sigui la meua manera d'exposar-lo. Em refereixo al de la crítica literària enfrontant-se al teatre. El crític de la literatura es mira el teatre, generalment, amb angúnia, i evita d'empastifar-s'hi massa. Diria que el veu com un fenomen de maneig incòmode. Més concretament, hi pressent un híbrid, i se'n malfia, perquè més d'una vegada li han picat els dits, i en el fons intueix que amb raó. En el cas extrem, alguns personatges del món dinàmic de l'espectacle s'han rigut d'ell, li han fet saber que el teatre no és literatura i que el millor que pot fer és callar i tancar-se a casa. Si bé esquematitzo, per entendre'ns, suposant que em faig entendre, les tensions anirien per aquí. I sí, també trobo que en part el crític literari hauria de callar, perquè efectivament, els seus comentaris més rigorosos i admirables sobre una peça de teatre acostumen a sortir-li coixos. Diria, amb tot, que els qui neguen al teatre les seves relacions amb la literatura també pixen fora de test. Potser el que convindria seria distingir entre dos fets diferents i als quals, per la senzilla raó que durant segles han anat lligats íntimament, i que, a més, l'un ha sortit de l'altre, s'ha vingut confonent amb un de sol. La clau de la qüestió rauria a destriar l'espectacle teatral, del gènere literari anomenat teatre. Un text teatral, com a tal text, escrit amb una finalitat artística, pot ser considerat, ha de ser considerat, pot ser analitzat, ha de ser analitzat, pel crític literari. A qui em digui que una peça teatral escrita sols adquireix autèntic sentit representada li diré que des de cert punt de vista té raó, però que des d'un altre punt de vista, amb o sense metafísic últim sentit, el gust dels lectors demostra que no en té. El que el crític literari no ha de fer és posar-se a parlar de les virtuts d'aquell text en tant que susceptible de ser convertit en espectacle teatral; és un tema d'abast insegur i que a ell no li pertoca. Perquè, passant a l'altre cantó, l'espectacle teatral no és la conseqüència neces-

## acotacions a la mandra

P. verdés i Juncadella

sària, no està supeditat a la servitud del gènere literari anomenat teatre. L'equip que munta un espectacle teatral utilitza, com a base del seu treball, amb considerable freqüència, una obra de teatre, però no sempre és així. També pot triar un poema, un conte..., o no res. Insistim-hi: l'espectacle teatral i el gènere literari anomenat teatre no coincideixen necessàriament. El text teatral, el qual l'autor segurament somia veure convertit en espectacle teatral, no és, sentint-ho molt, res més, i res menys, en l'estadi de lletra escrita, que literatura, i el crític literari l'ha de tractar des de tal punt de vista, amb tots els honors i sense complexos, deixant que, al seu dia, el crític de l'espectacle teatral, que és un senyor amb un ofici molt diferent (clar que hi pot haver persones amb dos oficis, però això no invalida el que porto dit) s'hi refereixi com a un dels integrants d'una suma més àmplia d'elements. No em poso fort amb el meu raonament; estic disposat a les rectificacions que calgui; en tot cas, que el crític literari se sent incòmode davant del text teatral em sembla verificable, i la dissociació entre text teatral i espectacle teatral, avui establerta i fins propugnada d'una manera que a cops deixa de ser raonable i esdevé ridícula —però que em sembla fruit d'una saludable evolució— il·lumina aquesta incomoditat amb una llum que potser ha de permetre la clarificació del problema.